

GREGER ANDERSSON

DEN 28 DECEMBER 2012 gick Kungl. Vitterhetsakademiens ledamot Greger Andersson ur tiden, endast 60 år gammal. Greger Andersson föddes i Stehag i Skåne och han blev Skåne trogen under hela sin livsgärning. En framgångsrik karriär som forskare, pedagog och administratör förändrade inte hans härligt frejdiga sinne- lag; han förblev en ”skånepåg” livet igenom vars personlighet präglades av spontanitet, vänsällhet och omtänksamhet. Dessa personliga egen- skaper kom också i kombination med hans lärdom att bidra till hans stora framgångar som redaktör för flera omfattande vetenskapliga verk, hans många år som dekanus och ordförande i lärda sällskap.

Greger Andersson var en pionjär inom svensk musikvetenskap och kom att berika densamma på flera områden. En av förklaringarna kan spåras i hans uppväxtmiljö. I Kristianstad fanns nämligen militärmusi- ken fortfarande vid liv under Greger Anderssons barndom och ungdom och likaså civila blåsorkestrar. Tidigt fascinerades Andersson av ett av blåsorkesterns instrument, nämligen trombonen. I olika ungdomsorkest- rar utvecklade han sitt spel och blev med tiden en eftersökt och uppskat- tade orkestermusiker. För Greger Andersson blev trombonen på sätt och vis hans ljudande identitet, en klang som följde honom genom livet och det instrument som han gärna gav ton för att sprida glädje i vänners lag.

Studierna i Lund gällde – förutom musikvetenskap – konstvetenskap och teoretisk filosofi vilket lade själva grunden för Anderssons breda konst- och vetenskapssyn. I Uppsala blev trombonen introduktion till fortsatt ensemblespel i kombination med ett doktorandstudium som snabbt ledde till avhandlingen *Bildning och nöje. Bidrag till studiet av de civila blåsmusikkårerna under 1800-talets senare hälft* publicerad i *Studia musicologica Upsaliensia* 1982. Barn- och ungdomsmiljöns intresse för den civila och militära blåsmusiken var med all säkerhet incitamentet till denna avhandling, med vilken Greger Andersson vidgade det musikvetenskapliga paradigmet till för den traditionella musikvetenskapen tidigare närmast okända marker. Detta var akademiskt möjligt tack vare hans handledare professor Ingmar Bengtssons breddning av musikvetenskapen till olika musikaliska genrer och vetenskapliga metoder, hämtade från såväl samhällsvetenskap som naturvetenskap. Denna vidgning av musikbegreppet, som Greger Anderssons avhandling är ett exempel på, kom också att i hög grad förändra musiksynen i vårt land mot en större förståelse för skilda estetiska och funktionella kvaliteter hos musiken.

1996 blev Greger Andersson professor i Lund. Vi kan därefter följa en konsekvent linje i hans forskning och i de arbeten som han hade ansvaret för som redaktör och medförfattare. Avhandlingen från 1982 hade haft en klar socialhistorisk inriktning där artefakterna fick sin förklaring i ett större, övergripande socialt sammanhang. Samtidigt fanns också ambitionen att upptäcka det tidigare fördolda, negligerade och bortglömda. Fokus ligger på musikkårer inom olika folkrörelser innan fackföreningarna tar över: skarpskytterörelsen, nykterhetsrörelsen, bruksorkestrar, Frälsningsarmén under 1800-talets senare del. Det var en tid då entusiaster med liberala och filantropiska idéer ville ge arbetarklassen en bildning som på samma gång skulle vara ett nöje. Samtidigt skapades ett slags musikkultur mellan stad och land och även mellan samhällsklasserna som Andersson benämner ”mesomusikkultur”. Andersson tecknar i sin avhandling en bild av historien där inspirationen

för blåsorkestrar i hög grad härrör från England, och han ger därmed förklaringar till det internationella incitament som kan ha inspirerat de organisatoriska och sociala krafterna i Sverige. Detta förklarar, vid sidan av ett allmänt ökande musikintresse, tillkomsten av en av de mest breda folkliga musikkulturerna i vårt land.

En annan sådan uppmärksammad studie med ett socialhistoriskt perspektiv är ”Elit och allmoge sida vid sida. Musicerandet på de skånska godsena ca 1700–1900”, i forskningsprojektet *Gods och bönder från högmedeltid till nutid* (2006), där Greger Andersson var en av initiativtagarna.

Anderssons betoning av miljöns och geografins betydelse för musiklivet var inspirerande för det internationella forskarsamhället, främst inom de nordiska och europeiska språkområdena. Det resulterade bland annat i det uppmärksammade arbetet *Musik i Norden* (1997) med Greger Andersson som en av redaktörerna och hans nära vän och samarbetspartner Henrik Karlsson som projektledare. *Musik i Norden* är en utsökt samling studier som i Greger Anderssons anda lägger stor vikt vid ”bakgrundsteckningar och förklarande resonemang”. En av de tyska musikforskare som stod Greger Andersson nära var Kielprofessorn Heinrich Schwab, en av medarbetarna i *Musik i Norden* och den som ombesörjde att det utkom en tysk översättning av arbetet på Metzler Verlag. Den tyska utgåvan presenterades med ett omfattande konsertprogram på ambassaden i Berlin 2001.

Greger Anderssons forskning vände sig inte bara till de musikvetenskapligt intresserade. Det finns genomgående en ambition som leder tankarna till de första orden i titeln på hans avhandling: *bildning* av allmänheten med musikintresse och *nöje* att läsa utan alltför mycket fikonspråk.

Det framgår inte minst av den skrift som gavs ut när Akademiska kapellet firade sitt 250-årsjubileum. Vem var mer naturlig att utses som redaktör till en bok som skulle ges titeln *Spelglädje i Lundagård* än Greger Andersson? Studien från 1996 är mångskiftande och stimulerande med idéhistoriska perspektiv och bidrag som skildrar personer, arkitektur

och instrument. Andersson svarar för en genomgång av musikalier och repertoar med analyser och iakttagelser som ger nya bilder av musiken i Sverige under 1700- och 1800-talen, vidgar till nya perspektiv och visar tidigare oanade förbindelser mellan musiklivet i bland annat Stockholm och Lund. Central är översikten av repertoaren under 1700-talet utifrån kapellets imponerande musikaliesamling. Även här anlägger Greger Andersson övergripande socialhistoriska perspektiv som klargör musikens betydelse under 1700-talet parat med diskussion om estetiska preferenser som genom musikval gav kapellet dess speciella profil.

När det första omfattande forskningsprojektet att ge Sverige en nationell musikhistoria startades av Kungl. Musikaliska Akademien, ett projekt som fick titeln ”Musiken i Sverige”, engagerades Greger Andersson som akademiledamot som en av de tre redaktörerna till dess första del (tr. 1994). Det är ett storstilat arbete, i dag ett standardverk oundgängligt i akademisk och konstnärlig utbildning och författat i en stil med pedagogiska ambitioner att nå långt utanför fackmännens krets. Greger Andersson medverkar också som skribent, dels med en allmän översikt kring Vasa- och stormaktstidens musik, dels en fascinerande skildring av musiken i stad och landsbygd.

”Fruktan, fascination och frändskap” är titeln på ett forskningsprojekt kring det svenska musiklivet och nazismen och med en publikation med samma namn (2006), där Greger Andersson tillsammans med Ursula Geisler var redaktör och där han bidragit med två tankeväckande kapitel. Ett har rubriken ”Nazismen och musiken” och utgår ifrån att se det nazistiska Tyskland som ett perverterat estetiskt projekt, styrt av den hierarkiska maktstrukturen med ”Der Führers” musikpreferenser som ledstjärna. Vad visste de svenska musikerna och hur tog de ställning, det är två av frågeställningarna i Greger Anderssons text. Kanske än mer tankeväckande är artikeln ”Reception av svensk musik i Nazityskland” som sammanhänger med den nazistiska rasideologins uppfattning av ”Norden” som en helhet, grundad på mytologiska föreställningar och tolkningar.

Det nära kulturella sambandet med Tyskland före nazismen innebar, såsom Greger Andersson påpekar, att många troskyldigt blev involverade i propagandistiska projekt. Men här finns också exempel på tonsättare och musikadministratörer som mer eller mindre öppet valde ett samarbete, bland dem Kurt Atterberg. Andersson slutar sitt kapitel med följande tankvärda slutsats:

Atterberg och många av hans kolleger kan dock inte ha varit oinformerade om vad som pågick i Tyskland med hänsyn till deras frekventa vistelser i landet och ständiga kontakter med tyskt musikliv.

Greger Andersson var ofta anlitad som expert och utvärderare, bland annat av forskningsprogrammet ”Förändringsprocesser i nordeuropeisk orgelkonst 1600–1970: Integrerade studier i spelpraxis och instrumentbyggnad (2005).

Greger Anderssons breda kunskap och vetenskapliga spårinne var av central betydelse när vi två tillsammans genomförde konferenser i Vitterhetsakademiens regi kring mekaniska musikinstrument. Ett praktiskt resultat av konferenserna var restaureringen av Vitterhetsakademiens spelur, som numera döpts till det Rettigska speluret efter dess donator. Greger Andersson stod för det internationella perspektivet vid konferensen 2011 med sitt bidrag ”De kanoniserade tonsättarnas musik för flöjtur: C.Ph.E. Bach, J. Haydn, W.A. Mozart och L. van Beethoven”. Arbetet fortsätter nu i Greger Anderssons anda med ”Det svenska 1700-talets musikliv: Instrument, kontext och interpretation”.

Som administratör visade Greger Andersson en häpnadsväckande kapacitet och kreativitet, något som skildrats av Göran Blomqvist och Henrik Karlsson i deras minnesteckning av Greger Andersson för Vetenskapssocieteten i Lund. Hans hävdatecknare betonar exempelvis hur – tack vare Greger Andersson – den traditionella musikvetenskapen vidgades, bland annat genom skapandet av ett tvärvetenskapligt ljudmiljöcentrum, ”Lyssnande Lund”. Likaså betonar de två hans engagemang för Körcentrum Syd. Men inte minst betonar de Greger Anders-

sons gigantiska och uppskattade organisationsarbete som dekanus för historisk-filosofiska sektionen 2003–2008.

Vid det musikvetenskapliga samtalet hände det ofta att Greger Andersson bröt den vetenskapliga exkursen för att tala om det som här i livet stod honom allra närmast hjärtat. Det var hans två pågar som han var så glad och stolt över. För dem fick även hans stora och levande intresse för musiken och vetenskapen ta ett steg tillbaka.

Jan Ling